

4006 Si vero Petrus periret à Paulo primogenitam, & Paulus Petro pulchritudinem videre volentem offendit aliam pulchram, tunc Matrimonium cum primogenita est validum; quia jam consenserit in persona. Vide dictamen inter hos casus primogenite oblate, & petra. In primo enim Petrus vult personam pulchram, quam ex errore putat primogenitam; & ita contrahendo cum primogenita, errat in persona. In secundo vult personam primogenitam, quam ex errore putat pulchram; & ita contrahendo cum primogenita, non errat in persona, sed in qualitate, & idem in i. casu invalidum est Matrimonium, validum in 2.

Q U A E R E S III.

4007 Paulus duas habet filias, dicitur unam Catharinam, alteram Rosam. Petrus cognoscens utramque quinam personas, errans tamen quod nomen, petit à Paulo Rosam, putans petere personam, que revera vocatur Catharina. Paulus autem ignorans errorem Petri quod nomen, ex dolo, dum fieri debet contractum, presentavit Catharinam, cum qua Petrus contraxit. An Matrim. sit validum?

R. Espond. Matrim. est validum, Tancre. citat. num. 9. quia quando constat de persona, error nominis est accidentalis. Et dolus Pauli est solius mentalis, nam illa presentatio externa. Catharina est conformis intentioni Petri contrahentis.

Q U A E R E S VIII.

4014 Puella convenit cum Paulo habente plures filios, nubere cum suo primogenito, postquam conventionem moritur primogenitus, puella ignorantis, & remaneat primogenitus aliis fratribus, cum quo puella contrahit. An Matrim. sit validum?

R. Espond. Matrimonium esse invalidum. Tambur. lib. 8. tract. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Quia talis puella antensis circumstantis, non alia via cognovit illum, nisi sub consideratione, quid fuerit nepos Magni Ducis, adeoque consenserit directe in qualitatem, indirecte in personam, ad cuius novam notitiam venit mediante nova notitia qualitas; quando autem consenserit contrahentis directe tendit in qualitatem, indirecte in personam presentem, ita ut contrahens veniat in notitiam novam personae mediante nova notitia qualitas, tunc error qualitatis redundat in errante persona. Sicut est converso quando consenserit contrahentis tendit directe in personam presentem, & indirecte in qualitatem, tunc non redundat in errante persona; ut exemplificatum est in num. 4003.

4009 Hinc, ut bene ponderat Tamburin. citat. intentio contrahentis dupliciter potest se habere. 1. Ut sit fensus: Volo hunc, quem puto esse nepotem Magni Ducis. 2. Ut sit fensus: Volo nepotem Magni Ducis, quem puto esse hunc. 1. Modo error est in qualitate. 2. Modo error qualitatis redundat in substantiam. In nostro casu consenserit puella nobilis non fuit in hunc personam, quem putabat esse nepotem Magni Ducis; sed fuit in verum nepotem Magni Ducis, quem putabat esse hunc.

Q U A E R E S V.

4010 Alius puella nobilis cognoscet Joannem quem sepe viderat, deinde putans eum nepotem Magni Ducis, ex eo errore duxit matrimonium contraxit. An validum?

R. Espond. Matrimonium esse validum. Tancredi cit. numer. 17. quia revera contraxit cum persona, quam cognoverat, & intendebat; nova autem notitia falsa est qualitas.

4011 Vide dictamen inter hunc, & priorem causum: nam in illo cognitione qualitatis traxit in cognitionem personam, & in eam sic apprehensam voluntas suum consensem dixit, que cum non sit talis, error est persona. In hoc vero, cum persona sit prius cognita, cognitione qualitatis non traxit ad novam notitiam personae, adeoque error est solius qualitatis.

Q U A E R E S VI.

4012 Petrus volens contrahere cum Catharina ex errore contrahit cum Rosa, hunc expressie eliciens alium,

mens non est pena, sed se tenet ex parte forma contractus; cum enim matrimonium sit contractus civilis, potest Legislator, & Princeps Ecclesiae pro bono regimine Republicae Christianae aliquid addere, aut praescribere, quod se tenet ex parte forma contractus, inaut eius defectus iritum reddat contractum; uti patriter potest Princeps quoad alios contractus civiles in suo Regno: hinc ignorantia impedimentum dirimenti non excusat ab invaliditate contractus matrimonii, quia impedimentum dirimens non est pena, sed defectus solemnitatis, seu conditionis irritantis, se tenentis ex parte forma contractus.

4010 Servus, vel serva, cum libera, vel libero validus contractibus nolente domino, Scotor. in 4. distin. 36. quest. 1. lits. E. quia servus habet aliquid juris in corpore suo; non enim privorit se quacunque libertate, & ad quacunque actus: & pro quanto corpus eius est suum, potest committere cum alio; quia si alius, sive servus, sive liber, vellet esse contentus illa modica potestate, sive ad medicum usum, quem fecit eum posse dare, bene potest sibi ipsi prejudicare, & tenet communio. Et infra lits. F. Et sicut contrahunt, ita tenentur postea reddere debitos, pro quanto scilicet illi actus non impedient servitutis conseruit.

4011 Peccant tamen mortaliter, si licentiam non petant, nisi alias probabiliter timeant, quod impedientur. Quod si licentiam non obtinent, tunc possunt validi, & licet contrahere; quia dominus non potest sine mortali matrimonio servis, nec ejus rationabilem & moderatam uolum prohibere.

4012 Servus conjugatus, jussus simul ab uxore ad reddendum debitum, & à Domino ad aliquod negotium peragendum: si nupsit de consenu domini, retinet potius satisfacere uxori, reddendo debitum; si vero nupsit invito domino, tenetur potius satisfacere domino, Diana part. 7. tract. 7. refol. 38. Ratio pro utroque causa habetur ex Scotor. citat. lit. E. & F. Pro primo, quia dominus, dum consenserit, cestis iuri suo utendi servo in simili casu. Pro secundo, quia servi per alios proprios sine voluntate dominorum non poterant se facere liberiores, nec se à iure dominorum suorum magis exsimerare, quam prius.

4013 Eadem ratione peccat mortaliter dominus, si vendat, aut mittat servum in partes remotas, quo non potest uxor eum sequi, si matrimonium sit factum de voluntate domini. Non peccat autem, si servus contractus sine consenu domini, & domino urge gravis necessitas mitteret, aut vendendi servum ad patres remoras; solum, si nulla urgat necessitas, peccat mortaliter, non contra iustitiam, sed charitatem, quatenus non obligat cum notabiliter detrimento.

4014 Serva, si contrahat cum libero ignorantis, opera domini, aut saltem scientie, & tacente domino, si libera ex iure in penam delicti, & favorem matrimonii; unde matrimonium est validum. Item serva sit libera, si ducatur in uxorem à domino, & è converso de seruo. Infusper, si vir solitus, & nullo alio impedimento ligatus, qui videlicet non sit in facris, habuit ancillam in concubinam usque ad mortem; tunc si nihil de ancilla, & filis ex ipso habitat dixit, manent liberi ex iure: ad quod requiruntur duo, nempe quod turpis uetus ancille non fuerit ante mortem dimisissus, & quod filii non sint nati ex concubino damnato, videlicet ex adulterio, aut sacrilegio, sed ex solito cum soluta, ita ut dominus servam ducere potuerit in uxorem, si voluerit.

4015 Servus, qui contraxit cum serva ex errore, putans esse libernam, validè contraxit, Scotor. in 4. distin. 36. quest. 1. lits. F. nam error conditionis pejoris impedit contractum, quia impedit communem recipere tantum, pro quanto intendit communare; sed ignorancia melioris conditionis, vel equalis, non impedit proper contrarium rationem.

4016 Hac ratione, liber qui contrahit cum libera ex errore, putans eam esse servam, validè contraxit, Scotor. cit. quia non inventit eam deterioris conditionis.

4017 Coniuges, qui validè contraxerint, ob servitatem ignoratam à libero, detesta servitatem, si veline in matrimonio permanere, possunt illud ratificare per novum consensem, aliquoqne debent tam à petendo, quam à reddendo debito ablinere, quia alias omnis copula erit forniciaria: vid. num. 4246.

Examen Ecclesiast.

De hac materia fusè agunt Diana part. 7. tract. 7. Tancred. tom. 2. lib. 7. à disp. 19. ad 24. Leander tr. 9. disput. 11.

3. V O T U M

4018 S Olemne castitatis, emissum in Religione approbata, aut in susceptione Ordinis faci, dirimit matrimonium. Similiter votum simplex castitatis Patrum Societatis Jesu, quod emitte soler elapsobiennio, dirimit, ex motu proprio Gregor. XIII. Vide infra de Ordine factio à num. 4064.

4 C O G N A T I O

4019 E St triplex, naturalis, spiritualis, & legalis.

COGNATIO LEGALIS

4020 E St propinquitas personarum ex perfecta adoptione proveniens: Adoptio est persona extera in filium, aut in filiam, legitima assumptio. Quae fieri debet auctoritate publica, seu magistratus.

4021 Ejus sunt tres species, que matrimonium dirimunt. 1. In linea recta inter ipsum adoptantem, & adoptatum, huicfoe solos filios carnalis descendentes usque ad quartum gradum; qui tamen non reperiuntur emancipati, sed sub potestate ipsius adoptati, quando fit adoptio. 2. In linea collateralis inter ipsum adoptatum, & solos filios carnalis adoptantis; qui patreri sunt in potestate adoptantis tempore adoptionis, & non ultra. 3. Inter adoptatum, & uxorem adoptantis; atque inter adoptantem, & uxorem adoptati. Unde secunda, & tercia species non extendunt ultra primum gradum. Hinc inter adoptantem, & parentes adoptati, similiter inter fratres adoptivos inter se, aut eorum filios, nullum est impedimentum; quoniam nullum jus illud ponit.

COGNATIO SPIRITALIS

4022 Eadem ratione peccat mortaliter dominus, si vendat, aut mittat servum in partes remotas, quo non potest uxor eum sequi, si matrimonium sit factum de voluntate domini. Non peccat autem, si servus contractus sine consenu domini, & domino urge gravis necessitas mitteret, aut vendendi servum ad patres remoras; solum, si nulla urgat necessitas, peccat mortaliter, non contra iustitiam, sed charitatem, quatenus non obligat cum notabiliter detrimento.

4023 Eadem ratione peccat mortaliter dominus, si vendat, aut mittat servum in partes remotas, quo non potest uxor eum sequi, si matrimonium sit factum de voluntate domini. Non peccat autem, si servus contractus sine consenu domini, & domino urge gravis necessitas mitteret, aut vendendi servum ad patres remoras; solum, si nulla urgat necessitas, peccat mortaliter, non contra iustitiam, sed charitatem, quatenus non obligat cum notabiliter detrimento.

4024 Serva, si contrahat cum libero ignorantis, opera domini, aut saltem scientie, & tacente domino, si libera ex iure in penam delicti, & favorem matrimonii; unde matrimonium est validum. Item serva sit libera, si ducatur in uxorem à domino, & è converso de seruo. Infusper, si vir solitus, & nullo alio impedimento ligatus, qui videlicet non sit in facris, habuit ancillam in concubinam usque ad mortem; tunc si nihil de ancilla, & filis ex ipso habitat dixit, manent liberi ex iure: ad quod requiruntur duo, nempe quod turpis uetus ancille non fuerit ante mortem dimisissus, & quod filii non sint nati ex concubino damnato, videlicet ex adulterio, aut sacrilegio, sed ex solito cum soluta, ita ut dominus servam ducere potuerit in uxorem, si voluerit.

4025 Eadem ratione peccat mortaliter dominus, si vendat, aut mittat servum in partes remotas, quo non potest uxor eum sequi, si matrimonium sit factum de voluntate domini. Non peccat autem, si servus contractus sine consenu domini, & domino urge gravis necessitas mitteret, aut vendendi servum ad patres remoras; solum, si nulla urgat necessitas, peccat mortaliter, non contra iustitiam, sed charitatem, quatenus non obligat cum notabiliter detrimento.

4026 Hac ratione, liber qui contrahit cum libera ex errore, putans eam esse servam, validè contraxit, Scotor. cit. quia non inventit eam deterioris conditionis.

4027 Coniuges, qui validè contraxerint, ob servitatem ignoratam à libero, detesta servitatem, si veline in matrimonio permanere, possunt illud ratificare per novum consensem, aliquoqne debent tam à petendo, quam à reddendo debito ablinere, quia alias omnis copula erit forniciaria: vid. num. 4246.

IN LINEA RECTA

4028 S Ius ascendentium, five descendantium, tot sunt gradus, quot sunt personae, seu quo sunt factae generationes; dempto stipite. Sit

T 3 SCHE-

SCHEMA LINEÆ RECTÆ

4. Joannes abavus,
3. Jacobus proavus.
2. Andreas avus,
1. Paulus pater,
PETRUS STIPES
1. Paulus filius.
2. Andreas nepos,
3. Jacobus pronepos.
4. Joannes abnepos.

Ubi Paulus est in 1. gradu conjunctus cum Petro, quia demptio ipso stipite, qui est Petrus, una persona remanet; Andreas in 2. quia Petro demptio, dux personam remanent, & sic de reliquis.

IN LINEA TRANSVERSALI
IN DISTANTIA AEQUALI

4038 **T**ot gradibus una persona distat ab alia, quod gradibus illa una distat à communī stipite, dempto stipite. Sit

SCHEMA LINEÆ TRANSVERSALIS.

PETRUS STIPES.

Paulus: Frater, & fror. 1. &c. Rosa
Andreas: Consobrini prim. 2. gr. Anna
Jacobus: Consobrini 2. 3. gr. Nympha
Joannes: Consobrini 3. 4. gr. Agatha
Thomas: In nullo gradu. Ursula.

Hinc Paulus est conjunctus in 1. gradu cum Rosa, quia uno gradu distat à Petro patre,

IN LINEA TRANSVERSALI
IN DISTANTIA INAEQUALI

4039 **T**ot gradibus una persona distat ab alta, quod gradibus persona illa qua est à stipite removet, distat ab eodem stipite, dempto ipso stipite. Unde in prefato schemate linea transversalis Paulus in 2. gradu distat ab Anna, quia Anna qua est removet à Petro stipite, duobus gradibus distat ab ipso stipite, dempto eodem stipite; sic descendendo, idem Paulus in 3. gradu distat ab Nympha, & in 4. ab Agatha.

4040 In linea autem transversali in distantia inaequali, quamvis sola distantia removet gradum consanguinitatis constitutas, in dispensationibus tamen pro matrimonio inter consanguineos contrahendis ex dispositione Summorum Pontificum, maximè S. Pii V. considerari solet, & inde in memorabilibus explicati etiam gradus proximior stipiti.

4041 Sic in eodem schemate linea transversalis Paulus dicitur primo gradu in secundo conjunctus cum Anna. Primo in tertio cum Nympha. Primo in quarto cum Agatha. Secundo in quinto cum Ursula, & sic in nullo. Jacobus est tertio in quarto conjunctus cum Agatha. Tertio in quinto cum Ursula, & sic in nullo. Joannes est quarto in quinto conjunctus cum Ursula, & sic

Similiter Andreas est secundo gradu in tertio conjunctus cum Nympha. Secundo in quarto cum Agatha. Secundo in quinto cum Ursula, & sic in nullo. Jacobus est tertio in quarto conjunctus cum Agatha. Tertio in quinto cum Ursula, & sic in nullo. Joannes est quarto in quinto conjunctus cum Ursula, & sic

in nullo. Demum Thomas in nullo est conjunctus cum filia Ursula. Quia exemplificata, & dicta sunt de latere sinistro ad dextrum, & de viris ad feminas; patiter intelligenda venient de latere dextro ad sinistrum, & de feminis in ordine ad viros.

4042 Omnis igitur consanguinitatis gradus, five linea transversalis, five recta non extendit ultra quartum gradum. Item solum primum gradum linea recta jure nature matrimonium dirimere, exterius vero linea recta, omnes lineas transversalis, jure solum Ecclesiastico dirimere, docent Lascaris de Matrimonio tractat. 9. disp. 13. §. 5. Tambur. tom. 2. lib. 8. tractat. 2. cap. 5. §. 1. a num. 18. & alii.

C A S U S .

4043 Petrus filius Anne habuit rem cum Catharina, ex qua genuit Franciscam, & Paulus filius dicitur Catharina habuit rem cum prefata Anna, ex qua genuit Joannem. An Joannes possit validè nubere cum Franciscam?

Cafus est singularis, non tamen metaphysicus, sed practicus, quoniam in quadam mundi parte contigit pro facilitiori tamen intelligentia sit

F I G U R A

PETRUS condiscipuli PAULUS
Filius Filius
a fili a fili
ma ma
Mater Mater
ANNA CATHARINA
mater mater

JOANNES FRANCISCA

4044 Respondeo negativè, quia inter Joannem & Franciscam reperitur cognatio naturalis primo gradu in secundo, ita tamen ex uno tantum stipite, nempe ex parte solum matris, sed iterata ex parte matris tantius, taliter ut Joannes sit Patruus simul, & Neptis Franciscæ, & è converso Franciscæ sit Amita simul, & Neptis Joannis; Joannes quidem, quia est filius Pauli fratris ex utero Franciscæ, est Neptis Franciscæ, & Franciscæ Amita Joannis, & è converso, quia Franciscæ sit filia Petri fratris ex utero Joannis, est neptis Joannis, & Joannes patruus Franciscæ.

4045 Primo tamen in secundo, quia Joannes ratione filiationis est primo gradu conjunctus cum Anna, cum qua est etiam secundo gradu conjuncta Franciscæ, utpote ejus neptis, quatenus est filius ejus filii; Franciscæ enim est filia Petri, qui est filius Annae, & frater Joannis. Ita patiter ex alia parte Franciscæ ratione filiationis est primo gradu conjuncta cum Catharina, cum qua est etiam secundo gradu conjunctus Joannes, utpote ejus nepos, quatenus est filius ejus filii; Joannes enim est filius Pauli, qui est filius Catharinae, & frater Franciscæ.

Et consequenter Franciscæ, & Joannes conjunguntur primo gradu in secundo cognationis naturalis, ac proinde non possunt inter se validè nubere.

5. C R I M E N

4046 **E**s quadruplex. 1. Homicidium alterius conjugis, extrinsecè ab utroque conventum, etiam sine adulterio, factum tamen ad finem nubendi.

2. Adulterium ab utroque cognitum, cum homicidio etiam non convento, facto tamen ab uno illorum nulla darur cognatio. Unde quando gradus removet est extra quartum, nec gradus proximior est exprimens, nec dispensatio est necessaria, quia nulla habetur cognatio.

3. Adulterium conventum cum pacto futuri matrimonii.

4. Si supposito matrimonio saltem rato cum una, committat adulterium cum alia, & insuper contrahat matrimonium cum illa per verba de presenti. Dicitur etiam mortua propria uxore, ita ut ligamine non possit illam ducere, unde hoc impedimentum est distinctum à ligamine.

4047 Impedimentum criminis est à jure impositum ad vitandum odium Sacramenti, & homicidiū conjugis. At si aliqua

V De Sacramento Matrimonii. Cap. V.

295

aliqua conditio ex premisis deficiat, crimen non dirimir; quia sumus in odiosis.

Q U A R E S I L

4048 Petrus conjugatus solum rem habere cum Bertha, una vice scilicet eam allocutus. Si moretur mea uxor, te in uxorem ducere. Evenit deinde casus, ut illa deceperit. An posse cum illa nubere?

R Epond. posse. Tancr. tom. 2. de Marr. lib. 7. pag. 140 n. 7. Ratio mea est; quia non habetur impedimentum criminis, nam locutio illa non fuit promissio, sed velletas, ac simplex offendit animi, & expressio amoris. Canones autem loquuntur expressè de promissione; adēcōrum cū sumus in odiosis, extendi non debent ad simplicis animi & amoris offenditionem.

4049 Similiter non incurrit impedimentum, si dicat: Si volero, te ducam: quia promissio non est, quae ad propriam voluntatem refertur.

Q U A R E S I L

4050 Petrus conjugatus promisit Bertha se eam ducendum in uxorem mortua propria, & adulteravit: venit casus, ut haec sit mortua. Petrus vero matrimonium contraxit non cum Bertha, sed cum alia, adhuc cum Bertha adulterium sequens; deinde hac secunda uxor decessit; an Petrus possit matrimonium intrare cum Bertha?

R Epond. posse. Sylv. de Marr. numer. 8. vers. 5. §. 9. R queritur. Alarius Canone conscientia crimen. 52. quia dum stante promissione Petrus mortua uxore, non Berthan, sed aliam duxit, promissio fuit retractata per actum facti, conficia Bertha, & revera (humano modo loquendo) Petrus dicitur infidelis; & fratres promissum: ex communī autem sententia promissio non debet esse, nec explicitè, nec tacitè revocata, sed durans.

6. CULTUS DISPARITAS

4051 **S**eu Religionis, dirimit inter baptizatum, & non baptizatum, ut inter Christianum, & Turcam: quia Baptismus est ianua Sacramentorum. Infidelitas, si superveniat post matrimonium, non dirimit, licet possit esse causa divorci. Inter baptizatos autem, quorum alter est hereticus, non dirimit, sed impedit, ex Concil. Chalcedoniensi can. 14. & cap. Decretiv. de heret. in 6. ubi matrimonium cum hereticis prohibentur, & mulier privatur doni; unde persona Catholicæ cum heretica contrahens, peccat mortaliter ob periculum difordiarum, & subversionis sui, aut prolixi. Busemb. lib. 2. tract. 1. cap.... dub. 2. n. 7. ait: in Germania licere ex gravi causa, salvо rāmen jure naturali, & semoto periculo, tum contrahens, tum prolige: unde deis initio confitui debet, ut catholice educantur.

4052 Si ex conjugibus infidelibus unus convertatur ad fidem, altero in sua infidelitate remanente, remanet matrimonium, si conjugus infidelis velut cum fideli cohabitare sine injuria Creatoris. Si vero conjugus infidelis recedat physice, videlicet, si non velut cum fideli cohabitare, vel si recedat mortaliter, videlicet, si velit habitare, sed non sine injuria Creatoris, quatenus eorum conjugi Christum, & fidem blasphemat, eam tentat à fidē divertere, vel prolem futuram fidem non vult, &c. tunc matrimonium, etiam si futurū consummatum, dissolvit oportet vinculum, ita, ut conjugus fidelis possit ad aliud matrimonium cum Christiano transeat, ante omnem sententiam ex lege Christi in privilegium fidei promulgata per D. Paulum 1. ad Cor. 7. Quod si infidelis discedat, discedat; non enim servitius, hoc est ligamini conjugal, subiectus est frater, & soror in huiusmodi. Tambur. tom. 2. pag. 152. Plura Tancr. tom. 2. de Marr. lib. 7. disp. 74. v. num. 411.

Q U A R E S .

4053 **T**urca Panormi factus liber emit ancillam, quam deinde duxit in uxorem, que ancilla vult ad fidem convertit; & quia vir non consentit, immo præditum remaneret servam, quid decidendum?

R Epond. cum Tancr. part. 2. tom. 5. trit. 5. quest. 65. Si vir non velit cum ea habitare absque injuria

Creatoris, tunc uxor non potest ab eo vendi; quia ex matrimonio cum libero, acquisitiv libertatem, nedum ex iure positivo. Goff. in cap. Si quis ancillam, diff. 34. sed etiam naturali; nam cum conjuges fiant una caro, debet etiam inter illos fieri communicatio honestis, & fedis; & libertas semel concessa, est irreversibilis. Eadem ratione non tenetur recompensare pretium; eo maxime, quia ipsa non est in culpa, quia praetemptum Baptismi obliga omnes.

4054 Item eo ipso, que uxor transit ad fidem, configuratur à praetempto Ecclesiæ, ut separetur à viro infidelis convertit ad fidem, atque cum ei habitare absque injuria Creatoris; unde potest ad aliud matrimonium cum Christiano transit, quia iam prius est redditum iritum.

7. V I S , E T M E T U S

4055 **E**s duplex, cadens scilicet in virum confitentem, & cadens in virum inconfitentem. Metus cadens in virum constantem, seu metus gravis, quatuor conditiones requirit. 1. Quod malum, quod timetur, sit grave, ut in n. 221. 2. Quod cum fundamento, & non leviter timeatur. 3. Quod qui minatur, possit minus excipi. 4. Quod qui timeat, His deficientibus, metus est levis, seu cadens in virum inconfitentem.

4056 Nomini metus gravis venit metus reverentialis superiori, aut patri debitus, si est conjunctus cum rationabilis timore, ne superiori, aut pater rigide, vel male tractet filium aut filiam: vid. a num. 1400.

4057 Ut metus gravis, seu cadens in virum constantem, invalidet contractum matrimonii, tres requiruntur conditiones. 1. Quod sit incusus à causa extirpata libera, nemp ab alio homine. 2. Quod sit incusus ad finem extorquenti contractum matrimonii. 3. Quod sit incusus infusus.

4058 Ex defectu secunde. Validum est matrimonium.

1. Si concubinari metu inferni, vel mortis, in morte, aut naufragio concubinam ducat. 2. Si quis à medicis peritus non diu se victurum, nisi ducita uxore, eam ducat. 3. Si in carcere conjectus, spe evadendi, nubat cum filia licitoris: quia tunc non ab alio, sed à seipso impellitur ad eligendum matrimonium, tamquam medium sui boni anime, aut corporis.

4059 Ex defectu secunde. Validum est matrimonium. 1. Si quis ad mortem damnatus, ut evadat, nubat cum meretrice, aut alia juxta statutum illius Regionis. 2. si Princeps obsecus offert filiam in matrimonium obsecit, ut obsecione liberetur. 3. Si raptor, aut deflorator virginis, metu mortis se offert Judici, aut eius confanguineis eum occidere volentibus, ad nubendum cum illa, & nubat; quia est metus ab intrinseco proveniens.

4060 Ex defectu tertie. Validum est matrimonium. 1. Si Episcopus excommunicationem minetur aliqui, ni ducat puellam, cum qua sponsalia contraxisit. 2. Si Judeus cogat illum ad ducendam puellam, quam violabit. 3. Si quis deprehensus in crimen cum filia, ministratur, quod accusatur, nisi eam ducat. 4. Si putiendo ob homicidium probatum impunitatur impunis, si ducat filiam, aut uxorem occisi; quia contrafieri non sit injuria, cum ipse dederit causam metus jutè incutienti. Immò ipse cogitat ad id, quod facere tenebatur; ac proinde metus potius videtur esse ab intrinseco, cum ipse ejus dederit causam: v. a. n. 1800.

Q U A R E S .

4061 **P**uella nobilis, propria cymba tempestatis causa eversa, metu mortis contraxisit per verba de presenti cum lio nauta, ut in ejus cymba recipere, aut valide?

R Epond. validè, Arsdekin tom. 2. pag. 286. n. 9. quia metus fuit ab intrinseco incusus.

8. O R D O

4062 **A**cier validè sumpsus dirimit matrimonium post ipsum contractum, non solum ratione voti solemnis castitatis Oratione sacra annexi, sed

T 4 etiam

etiam ex legi Ecclesiastica, que inhabilem ad contractandum reddit ipsum ordinatum in facis, directe ratione Ordinis facit. Scotus in 4. dist. 27. quest. unic. lit. B. quia talis deputatus ministeria facio quod requirit munditum memis, & carnis; quod magis conformetur Concil. Trid. sess. 24. cap. 7. Hinc Ordo facit, est impedimentum distinctum a voto. Plura videlicet potes apud Tancet. de Matrimonio. tom. 2. tract. 7. 30. Tambur. tom. 2. lib. 7. cap. 3. §. 3.

4063 Utrumque solo jure Ecclesiastico dirimit. Nam votum solemne non dirimit ex natura rei, quam votum; alioquin votum simplex castitatis dirimit, sed qua solemnis: solemnis autem est auctoritate Ecclesie inducta: Bonifacius VIII. cap. Unicus de voto in 6. & Gregor. XIII. in Bulla Ascendente, dicunt, solemnitatem vocis Ecclesie institutione esse intraductam. Item votum simplex Societas solum coepit esse diuinitus per Bullam Gregor. XIII. Ascendente Domino, ante dist. 25. ad quam non dirimebat.

4064 Matrimonio autem initio, antequam confundetur, potest coniux Religionem ingredi; quia matrimonium ratum dissolvitur per professionem Religionis.

4065 Matrimonio tamen jam consummatum, nec licet; nec validè coniux sine expressa licentia libera alterius conjugis potest Religionem ingredi; & professio facta est nulla, ita ut mortua uxore non teneatur ad Religionem; uxore autem vivente, tenetur ad illam regredi. Non potest tamen petere, sed solum redire debet; quia emissio illa votorum, licet non obligare in vim professionis solemnis Religionis, auctoritate que sit in praedictum alterius conjugis, obligari in quantum potest, videlicet in vim simplicis voti castitatis; ac proinde est impeditus à petitione debiti, in quo non praedictus est impeditus, cum etiam ipsa post matrimonium potuerit castitatem vovere, & non petere debitus: & ita ea mortua, tenetur castitatem servare, cap. Quidam 3. Place 12. de conversione conjugatorum.

4066 Quod si uterque coniux in Religionem profiteatur sine mutua licentia, valida erit utriusque professio; quia tunc per actum facti consentientibz mutuum licentiam dedisse, Pithing. tit. cit.

4067 De alterius autem conjugi libera & expressa licentia, licet est per se conjugi Religionem ingredi, & professio est valida. Dixi per se; quia per accidentem potest esse illicita, ut si habeat filios, qui eo indigent, si sit gravatus debitis, &c.

4068 Et quia tunc materia non dissolvitur quoad vinculum, sed quoad usum, si vir professus uxoret etiam professionem cognoscere, non peccaret contra iustitiam, sed contra votum.

4069 Non potest tamen unus conjugum Religionem ingredi, nisi alter etiam Religionem ingredatur, cap. Cum sis, cap. uxoratus de convers. conjugar.

4070 Quod si alter velut in seculo remanere, tres requiruntur conditiones. 1. Ut coniux superter sit senex, videlicet sexaginta annos, si vir; quinquaginta, si mulier: In quo dato arbitrium Episcopi, ut considerata conjugum complexione, valitudine, robore, &c. possit in casibus particularibus de seneclitate debita judicare. 2. Ut non sit suspectus de incontinentia. 3. Ut emitta votum castitatis, quod est votum simplex. Insuper ex conductu est necessaria cognitio, & licentia Episcopi.

4071 Quod si coniux, qui licentiam dedit, sit juvenis, & nolit Religionem ingredi, aut intra annum Novitatus egreditur, vel sit senex, & nolit votum continentiae emittere, & alter coniux reperiatur professor; professor est validus, & relictus in seculo persuaderi potest, non cogit, ut Religionem profiteatur, aut votum continentiae emitat; quia votum debet esse liberum. Quod si nolit, & adit periculum incontinentia, tunc Episcopus iubere debet marito professor, ut ad uxorem revertatur, cap. Proprietas 1. tit. cit. qui ratione voti solemnis castitatis, sine dispensatione Pape, reddere potest, non petere; & uxore mortua aut votum castitatis emitente, tenetur ad Religionem reverti.

4072 Si vero uxori relicta in seculo castitatem vorveret, non potest revocare conjugem professorum; quia ratione voti castitatis neuter potest petere debitus. Tambur. tom. 2. lib. 8. cap. 4. §. 1. vid. num. 4292.

DECLARATIO.

4073 **O**rdini sacro est annexum, non preceptum (ut probabiliter tenent plures) sed votum solemne castitatis, Fagnanus in lib. 5. cap. Tua littera, tit. de Cler. per salutem promovis, Tambur. lib. 7. de Ordine, cap. 3. §. 3. Gobat, tom. 2. tract. 8. cap. 20. Ratio est primò, quia in pluribus testibus obligatio castitatis Ordini sacro annexa vogatur votum.

4074 Secundò, quia Ordinatus in facis, si castitatem violer per actum pure internum, puta per delegationem morosam, aut desiderium (ut omnes fatentur) satilicè peccat: quod non est verum, si ad eam teneatur ex solo precepto Ecclesie; quia Ecclesia non precipit actus pure internos.

4075 Hoc autem votum dicitur implicitum, quatenus qui ordinatur, liberè suscipit Ordinem sacram, cui est annexum votum castitatis, quod votum soli professionis est annexum essentialiter, ac ex sua natura, & est de ejus substantia, cap. Cum ad Monasterium, de frat. Monach. Ordini autem sacro est annexum ratum dissolvitur per professionem Religionis.

4076 Matrimonio tamen jam consummatum, nec licet;

nec validè coniux sine expressa licentia libera alterius conjugis potest Religionem ingredi; & professio facta est nulla, ita ut mortua uxore non teneatur ad Religionem; uxore autem vivente, tenetur ad illam regredi. Non potest tamen petere, sed solum redire debet; quia emissa illa votorum, licet non obligare in vim professionis solemnis Religionis, auctoritate que sit in praedictum alterius conjugis, obligari in quantum potest, videlicet in vim simplicis voti castitatis; ac proinde est impeditus à petitione debiti, in quo non praedictus est impeditus, cum etiam ipsa post matrimonium potuerit castitatem vovere, & non petere debitus: & ita ea mortua, tenetur castitatem servare, cap. Quidam 3. Place 12. de conversione conjugatorum.

4077 **P**rimò, qui in acte debita scienter suscepit Ordinem sacram cum expressa intentione nolendi de obligato voto castitatis, non ligatur voto: quia votum debet esse voluntarium: peccat tamen tam in Ordinatu susceptione, quam pro frequentia tempore contra praeceptum Ecclesie obligans cum, qui liberè Ordinem sacram suscepit, ad suscipiendam obligationem voti, & oneris Ordini annexi. At si nubat, invalidè nubit: quia Ordo facit dirimit, & irritatio non dependet à voluntate propria, ut in voto, sed à lege Ecclesie.

4078 Si quando suscepit, ignoravit votum, non ligatur voto: quia votum est promissio deliberata; nec peccavit ab ignorantiam, sed si nubat, invalidè nubit: quia Ordo facit dirimit: & iste, si velit uti Ordine, debet voto si obligare. Quod si nolit, dispensationem petat ob ignorantiam; que tamen difficulter presumuntur, cum hodie valgatum sit, Ordini facio esse annexum votum, & preceptum divini Officii.

4079 Secundò, adulteri suscipiens Ordinem sacram, non habens intentionem suscipiendi, invalidè suscipiet ex defectu intentionis: unde potest nubere, & non teneatur ad castitatem, ac ad divinum Officium, adeò fomicando non peccaret contra votum: sacrificè suscipiet, nisi sic suscipiet per violentiam & coactionem. Ita res si haberet quadam forum internum; quadam forum vero externum, secundum externa procederetur.

4080 Tertiò, qui per vim, & metum injustum, gravem, cadentem in vitum constantem, ab extrinseco ab alio homine incussum, Ordinem sacram suscepit, non tamen dissentientis, nec reclamans, validè suscipit Ordinem, & inde non potest nubere, nisi post dispensationem: sed non ligatur voto, nec precepto divini Officii: quia ad Sacramentum validè suscipiendum sufficit voluntarium suppliciter, quod stat cum metu gravi: ad votum vero, & obligationem Officii divini continetur major libertas, tempore libertas à coactione, & plena, ut dictum est de contradicibus in n. 2360.

4081 Dices; qui ex metu injusto emitit professorum solemnum, probato metu, potest validè, & licet nubere: igitur.

Respondit Disparitatem esse, quia qui sic profiteatur, invalidè profiteretur ex lege Ecclesie in cap. ult. qui Clerici, vel Monachi, tit. de iis, que vi, merito cause sunt, requiritur ad validam professionem consensum plenè liberum. Qui vero sic Ordinem suscepit, validè suscepit, cum sufficiat consensus simpliciter: adeò subditur iritatio matrimonii Ordini Sancto annexo. Pithing. tit. 11. §. 2.

4082 Hic autem, si post metum velit in usu Ordinis permanere, teneatur ad castitatem, & horas: similiter si metu celsante, sive Ordine usus est, non potest ab Ordine, & voto resilire; quia usus Ordinis est ratificatio Ordinis.

4083 Quartò, infans, si ordineretur in facis validè, eti illicet, ordinatur: posse autem dissentientis, nec validè ordinatur, cum aliud sit non consenserit, & aliud posse dissentire: ait Pithing.

4084 De tali infante specialiter disponit Ecclesia, ut postquam ad annos ad votum castitatis sufficiens (de quibus modo) pervenerit, detur ei optio, ut si velit usui Ordinis stare, fieri; sed teneatur voto: quia per talen electionem implicitè votum castitatis emitit. Si nolit, possit nubere, sed Ordine non utatur. Tambur. de Ordine cap. 3. §. 3. num. 16.

QUE RES I.

4085 Qui post annos discretionis, sed ante annos pubertatis, nempè ante annos quatuordecim expletos, suscepit Ordinem sacram, sciens esse annexum votum castitatis; an teneatur ad castitatem?

4086 Sanchez cum aliis apud Tamb. cit. num. 18. & Fagnanus in lib. 5. cap. Tua littera, de Clericis per salutem promovis, tenent, quod sicut ex Trid. cap. 15. sess. 25. de Regularibz, non potest quis validè ligari voto castitatis in professione solemni, emissis ante annos sexdecim expletos, ita nec voto castitatis in susceptione Ordinis sacri, facta ante annos sexdecim expletos, etiam si talis suscepit fuerit post annos quatuordecim ratificata, & addit, eum possit licere nubere.

Tamb. cit. cum aliis assertit, teneri ad castitatem; quia pueri rationis compos validè se obstringit votis.

4087 Dico 1. cum teneri ad castitatem, nec posse nubere, si post finem anni decimiquarti ratificare suscepionem Ordinis ante factam. Non teneri vero ad castitatem, sed posse nubere, si post finem anni decimiquarti, statim, hoc est infra triduum, reclamavit, licet ante tacuerit, Fagnan. cit. num. 42. 70. & 73.

4088 Prima pars probatur solvendo rationem prima opinionis: Disparitas enim est evidens. 1. Quia lex Trident. irritat professionem Religionis ante annos sexdecim emissam; ac non votum castitatis Ordini annexum. 2. Quia votum Ordini annexum solum affectum gravamen castitatis; at Professio Religionis plura & majora gravamina secum afferit: nempè ultra Castitatem, Obedientiam, Paupertatem, Claustrum, & Religionis aperitatem; & ideo maiorem deliberationem exposcit Professio Religionis, quam solum votum castitatis: adeoque Tridentinum requirit pro valida professione, quod sine clauso duo anni pubertatis: quod non currit pro solo voto castitatis.

4089 Secunda pars probatur à Fagnano: Quia ante annos quatuordecim non potest quis, etiam si velit, se expresso adstringere ad votum continenciae, cap. 1. 20. quest. 1. Ergo multo minus potest tacere per susceptionem Ordinis Sacri. Ita Innoc. & Canoniz. Cujus ratio est, quia de voti essentia est, quod sit promissio delibera: hoc est facta cum plena advertentia & cognitione materie voti; que perfecta cognitione materia castitatis regulariter non habetur ante annos pubertatis: quia ante annos pubertatis vir non habet potentiam coeundi, nec inde potest matrimonium contrahere: adeoque ante annos pubertatis potest se ligare alii votis, sed non potest regulariter se ligare voto continenciae, licet annos discretionis teneat, nisi maius supplet atatem, ut plena cognitione materie voti castitatis habeat: quia nemo potest renunciare ei, quod ignorat, Abbas apud Fagnanum cit. & per hoc soluta manet ratio P. Tambur.

Nec obstat taciturnitas; quia pro eo tempore non poterat se votum continenciae adstringere; & quando poterat, post finem anni 14. infra triduum reclamavit, seu dissentit.

4090 Hinc, qui post annos discretionis, sed ante pubertatem, suscepit Ordinem sacram, sciens, ei esse votum continenciae annexum, post Ordinis suscep-

De Sacramento Matrimonii. Cap. V.

nem tacuit, & post annos quatuordecim infra triduum etiam tacuit, licet ordinacionem suam non ratificaverit, ligatur voto, nec potest nubere. Fagnanus cit. num. 74. non ex taciturnitate, sed ex perseverantia consensus in ordinacione suscepit, qui licet non poterit ligare ad castitatem in principio, ob etiatis defectum, ligat eo sublatu per supervenientiam etatis. Sicut votum Religionis, quod vir emitte vivente uxore, & ea contradicente, non ligat ea vivente, ligat vero uxoris impedimento sublatu. Infuper ipsa non reclamatio, tempore, quo poterat reclamare, censetur Ordinis suscepit ratificatio.

4091 E contra, si post Ordinem suscepit statim contradixit, & in contradictione perseveravit; post finem vero anni 14. Ordinationem nec approbat, post reprobavit, sed tacuit, non ligatur voto, & potest nubere, Fagnan. citat. num. 70. quia censetur in priori diffensu perdurare, diffensu enim, sicut & consensus, non presumuntur mutatis, nisi probetur.

4092 Confirmatur ex cap. Majores, §. fin. de Baptismo, ubi dicitur: Dormientes autem, & amentes, si priusquam amentes fuerint, aut dormirent, in contradictione perseverant, in eis intelligitur contradictionis propulsus perdurare. Et Glossa ibi in cap. 1. loquens de voto solemnis Religionis, ait: Quia constabat de protestatione voluntatis ab initio facta, adhuc presumuntur nolle.

4093 Suadetur exemplo sponsalium, que ante usum rationis contracta, sunt invalida ex defectu consensus, & per supervenientiam etatis non convalescent, nisi verbo vel facto ratificantur, & non sufficit sola taciturnitas.

4094 Similiter matrimonium ante annos à Trident. requisitos meu contractum, sublatu impedimento, non validatur sola taciturnitate, sed ex parte consensu, vel copula affectu maritali habita.

QUE RES II.

4095 Infans ante usum rationis suscepit Ordinem sacram, post septennium nec consensus, nec dissentit, tacito aut explicitè, sed tacuit, negativè se habendo: at in fine anni 14. infra triduum reclamavit. An ligatur voto?

4096 R^esp. non ligari voto. Fagnanus citat. n. 52. Et probo, tria cum eo distinguendo tempora. Primum, quando suscepit Ordinem: Et tunc non potest ligari, ob defectum usus rationis. Secundum post septennium: Et neque ob defectum deliberatarum: vid. num. 4054. Tercium post finem anni 14. Et tunc non ligavit, quia statim contradixit; & ita nullo tempore se ligavit.

4097 Non obstat character impressus, quia votum est Ordini annexum, ex constitutione Ecclesie, ut in Ordini annuum, ex capitulo 1. 20. & 4074. Et Ecclesia non potest invitum ad votum continentiae obligare, cap. Integritas 32. q. 1. & cap. De his, Quibus autem voluntas propria interrogatio tempore desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apollono licentiam afferre non possumus.

4098 Difficilis maior est: An si predictus etiam post finem anni 14. tacuerit, merito negativè se habendo?

Et etiam hunc non ligari voto, docet Fagnanus cit. num. 55. Quoniam ex sola taciturnitate (at ille) in materia tan gravi & prejudiciale non induxit obligatio, leg. Non solum in princip. & leg. Filii familiis, §. invictis, ff. de procurat.

4099 Non obstat (subdit) iuri in contrarium, cap. Diaconus 27. dist. cap. Piermone 2. quest. 7. que probant, taciturnitatem haberi pro consensu; quia procedunt, quando cum taciturnitate concurrit actus positivus; nam Diaconus ille protestatus fuerat se velle matrimonium contrahere, nec posse in castitate permanere; postea Diaconus Diaconatus suscepit, & quamvis in ordinacione tacuerit, matrimonium postea contrahere non potest, quia factio ipso a protestatione recessit.

Atque ita praeter taciturnitatem ibi intercessit actus positivus suscepionem Ordinis Sacri, cui votum continencia est annexum: qui autem liberè recipit alterum connexorum, censetur ad alterum connexorum se obligare. Abbas in cap. Cum in cunctis, &c. Ita ille, qui

4100 Ulterius suadet exemplo: Si quis recipiat, & legat epistolam, in qua continetur eum debere centum, & non

4082 Hic